

ВІСНИК ПСИХОЛОГІЇ І ПЕДАГОГІКИ

матеріали міського науково-практичного семінару
«Реалізація компетентнісного підходу до
формування професійної компетентності
майбутнього вчителя початкової школи»

Випуск-16

Київ - 2014

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Безпалько Ольга Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту психології і соціальної педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка (головний редактор);

Беленька Ганна Володимирівна, доктор педагогічних наук, доцент, заступник директора з наукової роботи, завідувачка кафедрою дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка;

Іванов Олександр Володимирович, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедрою соціальної педагогіки Московського гуманітарного педагогічного інституту;

Побірченко Неля Антонівна, доктор психологічних наук, Провідний науковий співробітник НДЛ освітології Київського університету імені Бориса Грінченка;

Сергеєнкова Оксана Павлівна, доктор психологічних наук, доцент, завідувач кафедрою загальної, вікової та педагогічної психології Київського університету імені Бориса Грінченка;

Чернобровкін Володимир Миколайович, доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедрою психології Луганського національного університету імені Тараса Шевченка;

Бакланов Костянтин Володимирович, кандидат педагогічних наук, професор, декан факультету соціальної педагогіки Московського гуманітарного педагогічного інституту;

Веретенко Тетяна Григорівна, кандидат педагогічних наук, професор завідувач кафедрою соціальної педагогіки та корекційної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка;

Прокопович Євгеній Михайлович, кандидат медичних наук, доцент кафедри практичної психології Київського університету імені Бориса Грінченка;

Юрченко Віктор Іванович, кандидат психологічних наук, доцент, директор Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка (головний редактор);

Мартиненко Світлана Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедрою початкової освіти та методик гуманітарних дисциплін Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка;

Котенко Ольга Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов і методик їх навчання Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка;

Гріньова Ольга Михайлівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

ЗМІСТ

Передмова

Безух Ю.С. Активізація іншомовної мовленнєвої діяльності майбутнього вчителя початкової школи

Бондаренко Г.Л. Формування мовленнєво-риторичної компетентності майбутнього вчителя початкової школи

Буренко В.М. Деякі аспекти іншомовної підготовки майбутнього вчителя початкової школи

Веклич Ю.І. Порівняльна семантика лексем позначення білого та чорного кольорів у культурах країн світу

Віттенберг К.Ю. Вимоги до іншомовної підготовки в дошкільних навчальних закладах у контексті проблеми наступності

Герасимова О.І. Самоосвітня компетентність студентів як складова професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи

Голота Н.М. Особливості реалізації компетентнісного підходу в системах освіти зарубіжних країн

Дубовик С.Г. Формування культури професійного мовлення майбутніх учителів початкової школи на засадах компетентнісного підходу

Заворотна О.І. Організація процесу навчання іноземних мов в умовах адаптації першокласника у школі

Котенко О.В. Іншомовна складова професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи

Кошарна Н.В. Операційно-процесуальний компонент педагогічної підготовки майбутніх учителів у ВНЗ (на прикладі України та Швеції)

Куземко Л.В. Підготовка вчителя початкової школи до реалізації індивідуального підходу

Лабунець Ю.О. Реалізація компетентнісного підходу в процесі підготовки майбутнього вчителя початкової школи у Канаді

Лобода О.В. Проблема наступності у навчанні іноземної мови дітей дошкільного і молодшого шкільного віку

Мартинчук О.В. Сучасні вимоги до професійної діяльності вчителя початкової школи в умовах інклюзивного навчання

Мартиненко С.М. Компетентнісний підхід у професійній підготовці вчителя початкової школи: здобутки, проблеми і перспективи

Метелюк В.І. Розвиток компетентнісного підходу до формування міжособистісної взаємодії учнів початкової школи

Новик І.М. Формування діагностичних умінь студентів напряму підготовки "ПО" у процесі індивідуальної навчально-дослідницької роботи

Петрик Л.В. Медіатекст як один із засобів формування іншомовної комунікативної компетенції студентів педагогічної спеціальності

Руденко Л.С. Підготовка вчителя початкової школи до творчої педагогічної діяльності

Руднік Ю.В. Змістовно-методичне забезпечення процесу підготовки вчителів ПШ до застосування інноваційних технологій навчання ІМ

Ситник О.І. Неперервна педагогічна освіта вчителя в Ірландії

Сінельник І.П. The actualization of the potential of the cycle "a Foreign language" disciplines in prospective primary school teachers' education for tolerance

Соломаха А.В. Розв. іншомов. соціокульт. компетенції майбут. вчителя ПШ на матер. усталених словесних комплексів з назвами тварин у нім. мові

Толубко І.Г. Формування виховної компетентності майбутніх учителів початкової школи засобами українського фольклору

Юрченко В.І. Роль рідної мови у формуванні комунікативної компетентності молодших школярів

МЕДІАТЕКСТ ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Анотація

У статті визначено поняття «іншомовна комунікативна компетенція», «медіаосвіта», «медіатекст». Розглянуто теоретичні питання застосування медіатекстів у процесі навчання іноземної мови студентів педагогічної спеціальності, а саме, визначено типи медіатекстів та зосереджено увагу на технології їх застосування для формування іншомовної комунікативної компетенції.

Ключові слова: іншомовна комунікативна компетенція, медіаосвіта, медіатекст, засіб навчання, іноземна мова, студент педагогічної спеціальності

Постановка проблеми. Інтеграція України до світового освітнього простору зумовлює реформування системи вищої освіти. Формування професійних, світоглядних і громадських якостей особистості майбутнього вчителя необхідно на етапі його професіоналізації. Значний розвиток інформаційного та медійного простору вимагає від майбутнього фахівця не лише обізнаності в професійній сфері, уміння самостійно мислити та приймати рішення, а й уміння сприймати та осмислювати інформацію та застосовувати отримані знання у своїй професійній діяльності. В інформаційному суспільстві розширюються міжнародні зв'язки держави, а співпраця і комунікація в галузях політики, науки, техніки, економіки та освіти між різними країнами і народами вмотивовує громадян країни до вивчення іноземних мов. Таким чином, статус іноземних мов в Україні підвищується і формування іншомовної комунікативної компетенції кожної особистості, зокрема вчителя початкової школи, стає нагальною потребою часу. Вищезазначені вимоги часу призводять до пошуку нових підходів, технологій і засобів підготовки майбутнього вчителя початкової школи, який закладає основу компетентної, успішної та перспективної особистості держави. Медіазасоби, а саме медіатексти, можуть надати навчально-виховному процесу інноваційний та інформаційний характер, а також сприятимуть формуванню іншомовної комунікативної компетенції та медіаграмотності майбутнього фахівця.

Аналіз останніх джерел та публікацій. На сучасному етапі професійне становлення педагога є предметом посиленої уваги науковців, зокрема, передумови становлення та розвитку професійної освіти досліджували В. Андрущенко, В. Кремень, І. Луговий, В. Огнев'юк та інші вчені. Питання фахової підготовки українського педагога відповідно до сучасних державних вимог окреслено в працях Р. Гуревича, О. Дубасенюк, О. Мариновської, О. Пехоти, С. Сисоєвої, В. Шахова та інших.

Останні роки процес формування іншомовної комунікативної компетенції саме вчителів початкової школи є пріоритетним питанням для дослідження, адже відповідно до Державного стандарту початкової загальної освіти (2011) у загальноосвітніх навчальних закладах вивчення іноземних мов з першого класу є обов'язковим. Процес формування іншомовної комунікативної компетенції є в колі інтересів науковців: Л. Гапоненко (формування готовності студентів вищих педагогічних закладів до іншомовного спілкування); В. Морозов (підготовка майбутніх учителів до діалогічного навчання); В. Баркасі (формування професійної компетентності майбутніх учителів іноземних мов); О. Волченко, Т. Зубенко (формування комунікативної компетенції у майбутніх учителів іноземних мов); О. Бігич (теоретичні основи формування методичної компетенції майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи), Ю. Федоренко (формування комунікативної компетенції в процесі вивченні іноземної мови) та інші.

Проблеми медіаосвіти дітей та учнівської молоді висвітлювали сучасні вітчизняні та зарубіжні науковці, а саме: Н. Духаніна, В. Іванов, , Ю Казаков, І. Курліщук, Н. Леготіна, О. Мурюкіна, Л. Найдьодова, О. Невмержицька, Г. Онкович, Н. Рижих, І. Сахневич, О. Федоров, І. Чемерис, Н. Шубенко та інші. Проте аспект застосування медіатекстів як засобу формування іншомовної комунікативної компетенції майбутніх фахівців педагогічної спеціальності потребує всебічного дослідження.

Отже, *метою* статті є зосередити увагу на теоретичному аспекті застосування медіатекстів у процесі формування іншомовної комунікативної компетенції майбутніх вчителів початкової школи. Відповідно до мети визначенні *завдання*: з'ясувати сутність основних понять статті, розглянути типи медіатекстів та технологію їх застосування у процесі навчання іноземної мови.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для підготовки студента педагогічної спеціальності до іншомовного спілкування в інформаційному суспільстві доцільно інтегрувати зміст медіаосвіти в навчально-виховний процес вивчення іноземної мови,

адже медіаосвіта проголошена ЮНЕСКО одним із пріоритетних напрямків у педагогіці XXI століття. За визначенням російського медіадослідника О. Федорова, *медіаосвіта* - процес розвитку особистості за допомогою і на матеріалі засобів масової комунікації (медіа) з метою формування культури спілкування з медіа, творчих, комунікативних здібностей, критичного мислення, умінь повноцінного сприймання, інтерпретації, аналізу і оцінки медіатекстів, навчання різним формам самовираження за допомогою медіатехніки [5, с. 27]. Результат медіаосвіти - формування *медіаграмотності* особистості, а саме її уміння аналізувати і синтезувати медіатексти [5, с. 25]. Конкретні прийоми та форми роботи з масово-комунікаційними джерелами у процесі навчання іноземної мови дають можливість досягти одночасно навчально-методичних та пізнавально-виховних результатів [3, с. 25]. Результат навчання іноземної мови – формування іншомовної комунікативної компетенції, досягається за допомогою змісту, методів, форм, засобів навчання тощо. Метою іншомовної комунікативної компетенції є не накопичення обсягу знань, а здатність використовувати їх в іншомовній діяльності [3, с. 13].

За визначенням Ю. Федоренко *іншомовна комунікативна компетенція* – знання, уміння та навички, необхідні для розуміння чужих та власних програм мовленнєвої поведінки, адекватних цілям, сферам, ситуаціям спілкування, зміст, якої охоплює знання основних понять лінгвістики мови (стилі, типи, способи зв'язку речень у тексті), уміння та навички аналізу тексту та власні комунікативні надбання [6, с. 6]. Іншомовна комунікативна компетенція включає в себе *мовленнєву* компетенцію (компетенції в аудіюванні, говорінні, читанні та письмі), *мовну* (фонетичні, лексичні та граматичні знання), *соціокультурну* компетенцію (*країнознавчу* та *лінгвокраїнознавчу* компетенції) та *полікультурну* компетенцію.

Отже, для досягнення цілей медіаосвіти і навчання іноземної мови слід впроваджувати в навчальний процес медіатексти. *Медіатекст* – повідомлення, текст будь якого медійного виду або жанру [5, с. 29]. Наприклад: друкований текст у пресі, фотозображення, аудіовізуальні зображення в кіно, на телебачення або їх фрагменти, повідомлення по радіо, реклама, етикетка на будь-якій продукції, SMS-повідомлення, MMS-повідомлення, веб-сторінка, блог, віртуальні фотоальбоми тощо. Тематика і зміст сучасних медіатекстів різноманітні. Специфіка медіатексту в тому, що він розрахований на масову аудиторію. Медіатексти мають універсальні риси: слово, звук, візуальність

(кінокадри, фото, відеосюжети). Традиційно їх поділяють на радіо-, теле-, газетні та інтернет-тексти.

Так як медіадидактика є частиною загальної дидактики, то медіатексти можуть бути одним із засобів навчання іноземної мови у межах дисциплін «Іноземна мова», «Іноземна мова (поглиблене вивчення)», «Практика усного і писемного мовлення», «Практичний курс англійської мови», які мають на меті сформувати у студентів мовні, мовленнєві, соціокультурну та полікультурну компетенції оволодіння іноземної мови в межах визначеної тематики. Навчання іноземної мови має забезпечити реалізацію практичних, освітніх, професійних, розвивальних та виховних цілей.

Обираючи форми, методи, прийоми роботи із застосуванням медіатекстів на заняттях іноземної мови викладач також навчає студентів критично мислити (аналізувати, синтезувати, порівнювати, оцінювати, приймати рішення, висловлювати власну думку засобами іноземної мови).

Використання медіатекстів, як і будь-якого засобу навчання іноземних мов, відображається в можливостях підвищення якості іншомовної комунікативної компетентності; візуалізації явищ, процесів, подій тощо; формування культурологічних знань студенти; формування уваги, пам'яті, естетичного смаку, пізнавальної активності. Автентичні медіатексти (анімаційні фільми, кінофільми, телевізійні програми, відеоролики, матеріали сайтів тощо) розвивають критичне мислення; формують навички самостійної роботи; залучають до інтерактивного навчання; розвивати творчі здібності.

Ми дослідили, що різні форми організації роботи на заняттях з іноземної мови (індивідуальна, фронтальна, робота в парах, робота в малих групах, самостійна робота, різного типу ігри, проектна робота) із застосуванням медіатекстів сприятимуть формуванню іншомовної комунікативної компетенції та медіаграмотності студентів. Хочемо зазначити, що методика роботи із медіатекстами на практичних заняттях з вищезазначених дисципліни співвідноситься із методикою організації роботи з мовленнєвим матеріалом (завданнями для формування і розвитку навичок аудіювання, читання, письма та говоріння). Таким чином, робота з будь-яким медіатекстом складається з трьох основних етапів:

дотекстовий етап передбачає первину підготовку до роботи з медіатекстом, мотивацію до подальшої роботи з медіатекстом, постановку комунікативного завдання;

етап безпосередньої роботи з медіатекстом, під час якого студенти розв'язують завдання, поставленого на дотекстовому етапі;

післятекстовий етап, метою якого є перевірка комунікативного завдання та критичний аналіз медіатексту.

Для досягнення результатів заняття викладач має чітко визначити: який матеріал згідно навчальної програми необхідно пред'явити; яку практичну, освітню, розвивальну та виховну мету він ставить на занятті; які засоби, зокрема медіатекст, застосовувати для організації роботи з матеріалом; які форми роботи він буде використовувати для досягнення мети.

Відповідно до різноманітних тем занять завдання можуть бути різного характеру. Наведемо приклади завдань по темі «Театр та кіно»: проаналізувати зміст афіші театральної вистави та виявити жанр та сюжет п'єси, скласти діалог, в якому потрібно запросити друга в театр і надати йому інформацію про час, місце проведення вистави, хто з акторів грає головні ролі, хто режисер вистави, які місця ви замовили в театрі тощо; подивившись на постер кінофільму та переглянувши його трейлер, проаналізувати та визначити, що з них більш впливає на вибір глядача для перегляду фільму і аргументувати свій вибір; прочитати відгуки на фільми своїх одногрупників і обрати фільм для перегляду, аргументувати свій вибір; переглянути відеоролик і обґрунтувати символічність явищ, які зустрічаються в ньому, проаналізувати, з якою метою ці явища були впроваджені в зміст відеоролика; переглянути кінофільм, прочитати і проаналізувати в Інтернеті відгуки на цей фільм, пояснити, з якими думками критиків погоджуєтесь, а які – заперечуєте тощо. Всі вищезазначені завдання спонукають студентів до критичного аналізу медіатекстів, висловлювання власної думки і виконання завдань іноземною мовою

Висновки та результати дослідження, перспективи подальших розвідок. Стає очевидним, що застосування медіатекстів як засобу формування іншомовної комунікативної компетенції на заняттях іноземної мови є не лише вимогою сучасного часу, а й ефективним компонентом у процесі навчання. Систематична робота з медіатекстами сприяє розвитку професійно та медіакомпетентного фахівця. У якості перспектив подальших розвідок пропонуємо розробити систему вправ і завдань із застосуванням медіазасобів для формування іншомовної комунікативної компетенції на заняттях іноземної мови у підготовці майбутнього вчителя початкової школи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ніколаєва С.Ю. Цілі навчання іноземної мови / С.Ю. Ніколаєва // Навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах. – 2010. - № 2. – с. 11-17.
2. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник [ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна]. - К.: Центр Вільної Преси, 2013. - 352 с.
3. Онкович Г.В. Медіадидактика вищої школи: український досвід / Г.В. Онкович // Вища освіта України. – 2013. - № 1. – с. 23 – 29.
4. Сахневич І. А. Критичний аналіз медіатекстів фахового спрямування як необхідна складова формування медіакомпетентності майбутніх фахівців ВТНЗ / І. А. Сахневич // Наукові записки. Серія: Педагогіка. – 2013. – № 3. с. 157-161.
5. Федоров А. В. Словарь терминов по медиаобразованию, медиапедагогике, медиаграмотности, медиакомпетентности. / А. В. Федоров. - М.: МОО «Информация для всех», 2014. - 64 с.
6. Федоренко Ю.П. Формування у старшокласників комунікативної компетенції в процесі вивчення іноземної мови: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня. канд. пед. наук: спец. 13.00.09 «Теорія навчання» / Ю.П. Федоренко. – Луцьк, 2005. – 22 с.

Петрик Лада Викторовна

Медiateкст как одно из средств формирования иноязычной коммуникативной компетенции студентов педагогической специальности

Аннотация

В статье дано определение понятиям «медиаобразование», «медiateкст», «иноязычная коммуникативная компетенция». Рассмотрены теоретические вопросы использования медiateкстов в процессе обучения иностранного языка студентов педагогической специальности, а именно, определены типы медiateкстов и сконцентрировано внимание на технологии их использования для формирования иноязычной коммуникативной компетенции.

Ключові слова: иноязычная коммуникативная компетенция, медиаобразование, медiateкст, средство обучения, иностранный язык, студент педагогической специальности

Petryk Lada Viktorivna

Media text as the means of formation of foreign language communicative competence of students of teaching profession

Abstract

The terms «foreign language communicative competence», «media education», «media text» are defined. Theoretical questions of the use of media texts in the process of foreign language teaching to students of the teaching profession are considered. The types of media texts are determined. The attention is focused on the technology of their use in the formation of foreign language communicative competence.

Key words: foreign language communicative competence, media education, media text, means of education, foreign language, student of teaching profession